

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра обліку і оподаткування та маркетингу

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

**ОБЛІК І ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ
ЛОГІСТИЧНИМИ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЧИХ
ПІДПРИЄМСТВ**

Виконав

студент 2 курсу

групи ОО – 2м (з)

освітнього ступеня «Магістр»

спеціальності

071«Облік і оподаткування» _____ Резнік Ігор Ігорович

Науковий керівник

к.е.н., доцент

_____ Головачко Василь Михайлович

Робота допускається до захисту:

Завідувач кафедри обліку

і оподаткування та маркетингу

д.е.н., професор

_____ Реслер М.В.

Мукачево - 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ ЛОГІСТИЧНИХ ВИТРАТ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	6
1.1. Основи логістичної діяльності виробничих підприємств	6
1.2. Логістичні витрати виробничих підприємств як об'єкти обліку та контролю.....	17
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМИ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	30
2.1. Організаційно-інформаційне забезпечення обліку логістичних витрат підприємства за центрами відповідальності.....	30
2.2. Методика обліку логістичних витрат у формуванні системи відповідальності.....	41
2.3. Бюджетування в системі управління логістичними витратами виробничого підприємства	54
Висновки до розділу 2	74
РОЗДІЛ 3. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ ЛОГІСТИЧНИМИ ВИТРАТАМИ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	75
3.1. Організаційно-методичні основи внутрішнього контролю логістичних витрат виробничих підприємств	75
3.2. Управлінська звітність у системі внутрішнього контролю логістичних витрат за центрами відповідальності.....	92
Висновки до розділу 3	100
ВИСНОВКИ.....	102
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	107
ДОДАТКИ	120

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах жорсткої конкуренції між суб'єктами господарювання висуваються нові вимоги до управління діяльністю виробничими підприємствами. Виникає потреба в розробці таких концепцій і методів управління, які б забезпечили конкурентні переваги господарюючих суб'єктів і водночас певною мірою знижували рівень інформаційної невизначеності та пов'язані з нею ризики, тим самим зменшуючи ймовірність втрат як наявних ресурсів підприємства, так і потенційних прибутків. Однією з сучасних концепцій управління, що відповідає вищевказаним вимогам, є логістична.

Водночас концепція логістики спрямовує діяльність виробничих підприємств до оптимізації логістичних витрат, що супроводжують рух і зберігання товарно-матеріальних цінностей, починаючи з вибору постачальника та закінчуючи збутом і післяпродажним обслуговуванням споживача. Своєю чергою, проблеми оптимізації логістичних витрат виробничих підприємств можливо вирішувати за умови ефективної організації їх планування, обліку та контролю, які є інформаційною базою системи управління ними.

Проблеми теорії, методології та організації обліку і внутрішнього контролю виробничих витрат досліджували вітчизняні вчені: В. І. Бачинський, С. Ф. Голов, С. І. Головацька, В. А. Дерій, Л. В. Каленчук, О. В. Карпенко, Р. О. Костирко, М. В. Корягін, Я. Д. Крупка, П. О. Куцик, Л. Г. Медвідь, П. П. Микитюк, Л. В. Нападовська, В. О. Озеран, М. С. Пушкар, К. І. Редченко, І. Б. Садовська, Вал. В. Сопко та ін., а також зарубіжні вчені: П. С. Безруких, Глен А. Велш, Р. Друрі, Р. Ентоні, В. Ф. Палій, Дж. Рис, Даніел Г. Шорт та ін.

Певний внесок у розроблення засад обліку та внутрішнього контролю логістичних витрат зробили у своїх дослідженнях А. Г. Богач, О. М. Головащенко, Н. Я. Зарудна, О. І. Карий, В. С. Литвиненко, Л. В. Сачинська та ін.

Враховуючи напрацювання українських і зарубіжних учених, вважаємо, однак, що організаційно-методичні засади обліку та внутрішнього контролю в

управлінні логістичними витратами виробничих підприємств є недостатньо дослідженими, особливо з погляду врахування їх організаційно-технологічних характеристик та виявлення інформаційних потреб менеджменту. Це зумовило вибір теми роботи, підтверджує її актуальність та дає змогу визначити мету, завдання й основні напрями дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є обґрунтування теоретичних й методичних засад і розроблення організаційно-практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку та внутрішнього контролю в системі управління логістичними витратами підприємств з виробництва продукції.

Окреслена мета дослідження зумовила вирішення таких завдань:

–дослідити основи логістичної діяльності підприємств з виробництва продукції і визначити вплив організаційно-технологічних особливостей їх діяльності на побудову системи обліку та внутрішнього контролю логістичних витрат;

–удосконалити класифікацію логістичних витрат для формування єдиного інформаційного забезпечення фінансового та управлінського обліку з метою оптимізації логістичних процесів виробничих підприємств;

–розробити практичні рекомендації з формування засад облікової політики виробничого підприємства щодо логістичних витрат і удосконалення методики та організації обліку логістичних витрат на основі єдиної інформаційної бази підприємства;

–визначити основи організаційно-методичного забезпечення внутрішнього контролю логістичних витрат з метою вдосконалення контрольного процесу в управлінні логістичною діяльністю виробничого підприємства;

–обґрунтувати методичні підходи до формування управлінської звітності про логістичні витрати центрів відповідальності з метою їх оптимізації;

–вивчити та вдосконалити існуючу методику моніторингу та оцінювання логістичних витрат центрів відповідальності;

Об'єктом дослідження є система обліку і внутрішнього контролю логістичних витрат підприємств з виробництва

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних,

організаційних і практичних аспектів обліку та внутрішнього контролю логістичних витрат підприємств з виробництва продукції.

Методи дослідження. Дослідження виконано на засадах теорії діалектичного методу пізнання явищ і процесів. Для досягнення поставленої мети та при проведенні досліджень використано комплекс загальнонаукових методів: діалектичного пізнання і теоретичного узагальнення – для вивчення сутності логістичних процесів, визначення логістичних витрат як економічної категорії та вдосконалення їх класифікації; спостереження та порівняння – для розкриття організаційно-технологічних особливостей діяльності підприємств з виробництва продукції та виокремлення центрів відповідальності; індукції, дедукції, наукової абстракції та історико- порівняльний – для з'ясування теоретико-методичних засад обліку та внутрішнього контролю та надання теоретичних і практичних висновків й узагальнень; аналогії та абстрагування – для розробки методичних аспектів управлінського обліку та внутрішнього контролю логістичних витрат.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні, розробленні та впровадженні практичних рекомендацій із удосконалення системи обліку і внутрішнього контролю логістичних витрат за центрами відповідальності підприємств з виробництва продукції.

Структура та обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний зміст роботи викладено на 105 сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить 20 рисунків, 12 таблиць та 3 додатків. Список використаних джерел налічує 132 найменування.

ВИСНОВКИ

У дисертації проведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукових завдань щодо вдосконалення організаційно- методичних засад обліку та внутрішнього контролю у системі управління логістичними витратами підприємств з виробництва продукції. Це дало можливість сформулювати наступні висновки:

1. Дослідження стану розвитку підприємств з виробництва продукції в Україні дозволяють констатувати, що основною метою ефективного управління галузі є впровадження логістики. Логістична діяльність виробничих підприємств охоплює традиційні складові: закупівельну, внутрішньовиробничу, збутову, складську, транспортну, інформаційну логістики, логістику управління замовленнями та управління запасами; формування інфраструктури логістичних процесів (визначення потреби в складських приміщеннях, забезпечення транспортними засобами тощо), формування інформаційного забезпечення обліку і контролю логістичних витрат, а також підсистему управління логістичними витратами.

Обґрунтовано, що галузевими організаційно-технологічними особливостями діяльності підприємств з виробництва продукції є: організаційна структура підприємства; наявність постійних постачальників купівельних деталей та зміна постачальників металу, постійних перевізників при організації постачання виробничих запасів і збуту готової продукції; наявність транспортних витрат на перевезення виробничих запасів та готової продукції від складів перевізників з одночасним використанням одних і тих же власних транспортних засобів; необхідність внутрішньозаводського транспортування запасів, готової продукції; обов'язковість перевірки готової продукції (продукції), як внутрішньої, так і службою стандартизації та метрології, використання дерев'яної тари для транспортування готової продукції, здійснення гарантійного ремонту готової продукції та повторної перевірки продукції, незначні обсяги виробничих запасів та готової продукції, наявність відділу інформаційного забезпечення (бюро впровадження комп'ютерних програм). Ці особливості вимагають організації аналітичного обліку та внутрішнього контролю

логістичних витрат за центрами відповідальності, а саме: за фазами логістичної діяльності та структурними підрозділами, що задіяні у логістичних процесах.

2. Впровадження на підприємствах ефективного менеджменту логістичними процесами супроводжується підвищенням потреб до оперативності та достовірності його інформаційного забезпечення. Одним із напрямів вирішення зазначених проблем є удосконалення класифікації логістичних витрат підприємств з виробництва продукції. Запропоновані класифікаційні ознаки – за фазами логістичної діяльності (витрати фаз постачання, виробництва, збуту) та структурними підрозділами, що задіяні у логістичних процесах (логістичні витрати відділу постачання; складів виробничих запасів, логістичні витрати обслуговуючих підрозділів (дільниць, цехів, майстерень); логістичні витрати складів готової продукції; відділу збуту; відділу транспорту (у т.ч. внутрішньовиробничого); відділу маркетингу; відділу логістики та відділу інформаційного забезпечення, дозволять не тільки ідентифікувати, структурувати логістичні витрати, а й планувати їх обсяг на майбутнє, обліковувати, аналізувати, контролювати й приймати ефективні управлінські рішення щодо їх оптимізації.

3. Сучасні системи управління логістичними витратами для обґрунтування рішень вимагають комплексного підходу до вдосконалення облікового процесу та побудови цілісної системи інформаційного забезпечення. Дослідження проблемних аспектів управлінського обліку логістичних витрат підприємств з виробництва продукції дозволило визначити класифікаційні ознаки, вимоги та етапи формування центрів відповідальності логістичних витрат двох рівнів (за структурними підрозділами, що задіяні у логістичних процесах, та фазами логістичної діяльності). Визначені принципи та завдання інформаційного підходу до організації обліку логістичних витрат відображені у розробленому Довіднику витрат виробничого підприємства для потреб управлінського обліку, в основу якого покладено систему кодування статей витрат логістичної діяльності, витрат виробничого підприємства за їх характеристикою в операційній діяльності та за елементами витрат. Це дає змогу ідентифікувати в обліку, накопичувати, аналізувати та формувати інформацію,

насамперед про логістичні витрати структурних підрозділів виробничого підприємства, що задіяні у логістичних процесах, з метою контролю, оцінювання та їх оптимізації.

4. Умови жорсткої конкуренції потребують раціональної організації логістичних процесів виробничих підприємств, оптимізації витрат на їх здійснення, посилення контролю за логістичними витратами структурних підрозділів, що задіяні у логістичних процесах, оцінювання їх впливу на загальний рівень витрат підприємства. З цією метою вдосконалено класифікацію бюджетів логістичних витрат підприємств з виробництва продукції шляхом систематизації й групування з урахуванням їх економічної сутності, призначення, галузевої специфіки тощо. Розроблено систему бюджетів логістичних витрат за центрами відповідальності першого рівня (фазами постачання, виробництва й збуту) та центрами відповідальності другого рівня (структурними підрозділами, що задіяні у логістичних процесах). З урахуванням принципів, функцій, вимог і завдань бюджетування запропоновано послідовність запровадження, організацію процесу бюджетування та документообігу, методичні засади бюджетного планування, що значно підвищить якість інформаційного забезпечення управління логістичними витратами виробничих підприємств.

5. Доведено, що важливе значення у системі управління логістичними витратами підприємств з виробництва продукції має внутрішній контроль. За результатами дослідження визначено організаційно-методичні елементи внутрішнього контролю логістичних витрат виробничих підприємств, етапи його запровадження, обліково- інформаційне та організаційно-методичне забезпечення. Для забезпечення запровадження внутрішнього контролю логістичних витрат на підприємствах досліджуваної галузі розроблено Рекомендації з організації внутрішнього контролю логістичних витрат, що визначають мету, завдання, принципи, об'єкти, методичні прийоми і процедури, склад інформаційних джерел та розподіл функціональних обов'язків і контрольних повноважень між керівниками різних рівнів, що дало можливість сформулювати комплексне контроль-аналітичне забезпечення системи

управління логістичними витратами, спрямоване на їх оптимізацію.

6. З метою забезпечення якості управління логістичними витратами підприємств за результатами дослідження визначено класифікаційні ознаки управлінської звітності щодо логістичних витрат, сформовано матрицю елементів управлінської звітності щодо логістичних витрат за центрами відповідальності у системі внутрішнього контролю, що дозволило розробити та запропонувати до впровадження Вказівки з формування управлінської звітності щодо логістичних витрат, які регламентують склад та послідовність формування управлінської звітності, методичні процедури і розподіл відповідальності за складання та використання управлінської звітності й графік документообігу. Такий підхід забезпечить систему управління логістичними витратами якісною інформацією, що використовується для прийняття поточних і оперативних управлінських рішень як щодо оптимізації витрат логістичних процесів, так і удосконалення самих логістичних процесів виробничих підприємств.

7. Доведено, що ефективність системи внутрішнього контролю логістичних витрат підприємств з виробництва продукції залежить від своєчасного й оперативного реагування на характер і причини відхилень фактичних показників від запланованих, а управління логістичними витратами за відхиленнями має бути обов'язковою процедурою ухвалення управлінських рішень. Для забезпечення моніторингу та оцінювання виконання бюджетів логістичних витрат центрів відповідальності визначено принципи, елементи процесу та етапи проведення моніторингу, розроблено систему класифікації відхилень фактичних показників витрат від бюджетів з урахуванням впливу таких факторів, як підвищення соціальних стандартів, поломок транспортних засобів і технологічного транспорту, економії ресурсів чи їх перевитрачання, зміни постачальників, перевізників та покупців, зміни цін на ресурси та послуги тощо, а також основні показники оцінювання рівня логістичних витрат. Можливість виявити і деталізувати характер відхилень та їх причини забезпечують розроблені Контрольно-аналітичні відомості виконання бюджетів логістичних витрат для центрів відповідальності першого і другого рівня. Для запровадження системи управління логістичними витратами за видами

діяльності (ABM) запропоновано формування звітів про виконання бюджетів фаз логістичної діяльності за логістичними процесами, що дозволило менеджменту підприємства визначати можливості оптимізації логістичних процесів, зниження рівня логістичних витрат та класифікувати логістичні процеси на ті, які додають цінність готовій продукції чи не додають з точки зору споживача.

8. Досліджено, що автоматизовані інформаційні системи (АІС) можуть бути визначальним чинником обґрунтованості прийняття рішень щодо логістичних витрат і ефективності управління підприємством загалом та його логістичною діяльністю зокрема. Запропоновано на технологічній платформі АІС сформувати модулі управління закупівлями, виробництвом, збутом, запасами (складським господарством), основними засобами, в тому числі транспортними засобами та технологічним транспортом; персоналом, а для управління логістичними витратами виробничого підприємства модулі обліку, бюджетування та внутрішнього контролю. Для вирішення проблем методичної узгодженості модулів управління логістичними витратами з типовими модулями АІС розроблено: таблицю узгодженості нормативно- довідкової інформації модулів обліку, бюджетування та внутрішнього контролю логістичних витрат та інших модулів системи; узгодження полів довідника центрів відповідальності логістичних витрат й довідників підрозділів підприємства та центрів фінансової відповідальності; послідовність встановлення зв'язку між операціями формування звіту про виконання бюджету логістичних витрат центру відповідальності другого рівня та господарськими (логістичними) операціями; послідовність внесення даних для формування Контрольно-аналітичної відомості виконання бюджету логістичних витрат центру відповідальності другого рівня тощо, що дає змогу ефективно використовувати інформаційні ресурси підприємства та забезпечувати прийняття управлінських рішень.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>